

הוכן ע"י כולל עיון הדף

ת.ד. 43087, הר נוף, ירושלים • מיקוד 91430

טל/פקס 6515004 (אחה"צ) daf@dafyomi.co.il

ערכין דף ד.

**שלושה שאכלו כאחד, אלא שאין כולם יכולים לאכול מהאוכל של כולם, האם מצטרפים לזימון?
[תוד"ה והד']**

כשהמעב מחמת נדר	כשהמעב מחמת איסור	
מצטרפים לזימון ¹		כשאחד יכול לאכול מכולם ²
לתוס' בתחלה: אין מצטרפים למיהו נראה שבתוס': מצטרפים ³	אין מצטרפים לזימון ⁴	כשאין אף אחד שיכול לאכול מכולם

מה דין הכהנים לענין לשקול שקלים באחד באדר?

כהן שאינו שוקל	כהן ששוקל	לכתחילה מה יעשה הכהן	
עשה כהוגן	אינו חוטא	לא ישקול	לבן בוכרי
חוטא	עשה מצוה	ישקול	לרבן יוחנן בן זכאי

הנודר או מעריך את אחד מאבריו, מה דינו?

אבר שאין הנשמה תלויה בו	אבר שהנשמה תלויה בו ⁵	
לא אמר כלום ⁶	נותן ערך הקצוב בתורה לאותו גיל	אמר "ערך אבר פלוני עלי"
נותן דמי האבר	נותן דמי כולו	אמר "דמי אבר פלוני עלי"

¹ וכתבו האחרונים (הובא במ"ב סימן קצ"ו ס"ק ט'), שהמנהג הוא שהגורם לזימון [כגון כאן, הכהן] - הוא זה שמזמן.

² הנה מהדוגמא שנתנה הגמ': כגון שאכלו יחד כהן לוי וישראל, ואכל הכהן תרומה או קדשים והלוי והישראל שהם זרים אכלו חולין, ש"מ שאפילו כשרק אחד יכול לאכול ממאכל השנים - מצטרפים, הגם שאין השנים יכולים לאכול ממאכל האחד - ולא אזלינן בתר הרוב. ולכאורה אין חילוק בין אם המעבב הוא מחמת איסור או מחמת נדר, (וכגון שישבו שלושה ישראלים לאכול יחד, ואחד מהם היה מודר בהנאה לשנים האחרים, אבל השנים היו מותרים בהנאה לשלישי).

³ התוס' כתבו כאן ב' צדדים באופן זה שהיו מודרים הנאה זה על זה. או דאזלינן בתר השתא שהם אסורים זה על זה - ואין מצטרפים, [וכן ס"ל לרא"ש בשטמ"ק (אות י"ז), ולתוס' בברכות מה. ד"ה אכל]. או דכיון שיש לנדרים היתר בשאלה, א"כ הם חשובים ראויים לאכול זה עם זה - ומצטרפים.

⁴ ובאו"ח (סימן קצ"ו סעיף ג') הביא המחבר ציור לזה, כגון: שהיו כהנים וזר אוכלים כאחד, והזר אוכל פת עכו"ם, והכהנים אוכלים חלת תרומה וזוהרים מפת עכו"ם, באופן זה אף אחד אינו יכול לאכול מהשני ולכך אין מצטרפים.

⁵ כשהעריך או נדר באבר שהנשמה תלויה בו, הדין ש"נידון בכבודו" כאילו העריך או נדר כולו.

⁶ דנתמעט מקרא: "בערךך" - ערך כולו הוא נותן ולא ערך אברים. וכתבו תוס' דאף שבפסוק כתוב "נפשות" והיינו כל הגוף, וא"כ מה הוה אמינא לרבות אברים, י"ל דסלקא דעתך דאדם יודע דאין ערך לאברים, וכוונתו לכל האברים אף שהזכיר רק אחד מהם. אי"נ דכיון שיש לאברים דין דמים, סלקא דעתך דיש לאברים גם דין ערכין, קמ"ל שלא.

הוכן ע"י כולל עיון הדף

ת.ד. 43087, הר נוף, ירושלים • מיקוד 91430

טל/פקס 6515004 (אחה"צ) daf@dafyomi.co.il

ערכין דף ד:

"ערך סתם" - שאמר "הרי עלי ערך", מה היא הגדרתו, והאם נידון בהשג יד?

האם נידון בהשג יד?	מה היא הגדרתו?	
אינו נידון	כמפרש - כנדר דמים	ללישנא קמא דרב נחמן ¹
נידון	לאו כמפרש - כערכין	לאיכא דאמרי דרב נחמן

"קרי ביה ערך בערכך". מה הן הדרשות שדרשינן מתיבה זו, וכיצד? [תוד"ה קרי].

מ"בערכך"	מ"ערך"	
ערך כולו ולא ערך אברים	דין ערך סתם	לרש"י
מהייתור של "ב": ערך כולו ולא ערך אברים מהייתור של "ך": דין ערך סתם	לגופיה איצטריך	לתוס' ²

המוכר או מקדיש ראש של עבד או חמור או פרה, מה דינו?

ראש של פרה	ראש של עבד או של חמור ³	
רק ראשה מוקדש	הוא והקדש שותפים ⁴ ביניהם	במקדיש
רק ראשה מוקדש	הוא והקדש משמנים ביניהם	במוכר

¹ האומר "הרי עלי ערך", וזהו שנקרא "ערך סתם", נידון בגי' סלעים - כפחות שבערכין [כנקבה בת חדש עד בת חמש], וילפינן לה מקרא ד"בערכך". והקשתה הגמ' דהפסוק מיותר, דביותר מגי' סלעים אי אפשר לדונו - ד"תפסת מרובה לא תפסתה", ובשקל אחד ג"כ אי אפשר לדונו - דזה נאמר דוקא בהשג יד. וא"כ על כרחך שהפסוק בא להגדיר מהו "ערך סתם" ולומר שזה כמאן דמפרש דמי, דהיינו שאינו כשאר ערכים שהם תלוים בקצבה שקצבה התורה ושייך בהם הגזזה"כ שענין נידון בהשג יד, אלא הוא כנדר דמים שלא שייך בו השג יד, וצריך לתת כפי דין נדרו. [ועי' חזו"א סימן כ"ט ס"ק י"א].

² ע' חק נתן שביאר את דברי התוס', [וכן הוא גם בשטמ"ק (אות ט"ו)], וכתב שתוס' חולקים על רש"י שפירש שאם היה כותב "ערך" בלבד הייתי יכול לדרוש ערך סתם, והייתור של "בערכך" בא ללמד "ערך כולו ולא ערך אברים". דזה אינו, דאם היה כתוב רק "ערך" היינו צריכים לו לגופיה. אלא הלימוד הוא ממה שיש ב' ייתורים בתיבת "בערכך" של ב' ו-ך'. [ועי' בצ"ק שגם נתכוין לזה - אלא שקיצר].

³ ראש חמור או עבד דינם שונה מדין ראש פרה, שבפרה יש שווי לראשה לבד - דהוא נמכר לבדו בבית המטבחים, משא"כ בחמור ועבד. ולכך כשמכר או הקדיש ראש חמור או עבד, על כרחך שכוונתו למכור או להקדיש חלק מן העבד או מן החמור.

⁴ החילוק בין שותפים למשמנים ביניהם, הביא בשטמ"ק (אות י"ב) בשם גליון ורש"י כת"י, דמשמנים הוא לשון שומא, ששמים את עבודת העבד או החמור ומחלקים בשוה שיעבוד לזה ולזה. וזה שייך דוקא במוכר, דבהקדש כיון שחלה קדושה בעבד לא יכול המקדיש ג"כ להשתמש בו כדי שלא ימעל אפי' שיש לו חלק בעבד. ולכך אם הקדיש רק את הראש דינו להיות עם ההקדש כשותפין בעלמא - לענין שימכרהו ויתחלקו בדמים, או יעשו גוד או אגוד. והתוס' (בד"ה הוא) הביאו בשם רש"י פירוש אחר, דגבי הקדש הם שותפים והיינו חצי ממש, דמקדיש בעין יפה הוא מקדיש. ואילו במוכר, ישומו כמה שוה מלאכת הראש הזה, כגון שהוא משורר או מתורגמן או רואה למרחוק וכדומה ואת זה יתן לו, והשאר שייך למוכר. ועי' עולת שלמה.